

ARTEFILETIKA A MUZIKOFIETIKA JAKO NÁSTROJE ROZVOJE A PODPORY OSOBNOSTNÍCH A ODBORNÝCH KOMPETENCÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUČÍCH PEDAGOGŮ

ART-PHILETICS AND MUSIC-PHILETICS AS TOOLS FOR DEVELOPING AND SUPPORTING PERSONAL AND PROFESSIONAL COMPETENCES IN THE UNDERGRADUATE TRAINING OF FUTURE TEACHERS

Jana Musilová¹, Lenka Kružíková², Barbora Hoduláková¹

1 Katedra výtvarné výchovy, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc

2 Katedra hudební výchovy, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc

Abstrakt

Příspěvek prezentuje výsledky výzkumné studie realizované v rámci projektu zaměřeného na podporu wellbeingu prostřednictvím kreativních edukačních nástrojů expresivních oborů. Výzkum navazuje na pilotní fázi projektu na Univerzitě Palackého (2025) a analyzuje potenciál artefiletických a muzikofiletických aktivit v pregraduální přípravě budoucích pedagogů. Cílem výzkumu je popsat vliv těchto specificky orientovaných edukačních metod na rozvoj a podporu osobnostních a profesních kompetencí. Prostřednictvím komparace dat z výzkumného testování (pre-test/post-test) autorky dokumentují změny v klíčových aspektech wellbeingu, osobnostních a odborných kompetencí studentů.

Klíčová slova: *artefiletika, muzikofiletika, wellbeing, profesní kompetence, pregraduální příprava pedagogů*

Abstract

The paper presents the results of a research study carried out as part of a project aimed at supporting wellbeing through creative educational tools in expressive fields. The research follows on from the pilot phase of the project at Palacky University (2025) and analyses the potential of art-philetic and music-philetic activities in the undergraduate preparation of future teachers. The aim of the research is to describe the influence of these specifically oriented educational methods on the development and support of personal and professional

competences. By comparing data from research testing (pre-test/post-test), the authors document changes in key aspects of wellbeing, personal and professional competences of students.

Keywords: *art-philetic, music-philetic, wellbeing, professional competence, undergraduate teacher training*

1 ÚVOD

Cílem výzkumu realizovaného na Univerzitě Palackého v Olomouci je analyzovat potenciál artefiletických a muzikofiletických přístupů v pregraduální přípravě budoucích pedagogů, popsat jejich vliv na rozvoj a podporu osobnostních a profesních kompetencí a wellbeingu studujících. Vycházíme z předpokladu, že výtvarná a hudební tvorba podporuje pozitivní sociální vazby, budování sebedůvěry a pocit autonomie (Zarobe & Bungay, 2017; Barnett & Vasiu, 2024; MacDonald, Kreutz & Mitchell, 2012), přispívá k prevenci duševních obtíží a může hrát významnou roli v rozvoji resilience žáků (Šobánková, 2025).

2 TEORIE

Studie vychází z teoretické koncepce specificky českého fenoménu artefiletiky jako pedagogického expresivně-formativního přístupu, integrujícího uměleckou tvorbu, prožitek a reflektivní dialog (Slavík, 2001), a muzikofiletiky, hudebně-expresivního oboru, podporujícího rozvoj osobnostních, sociálních a profesních kompetencí prostřednictvím interakčních hudebních činností a práce s intrapsychickými procesy (Holzer & Drlíčková, 2012; Friedlová et al., 2020). Studie navazuje i na aktuální kompetenční rámec absolventa a absolventky učitelství.

Filetický přístup klade do popředí sebezkušenost jedince v uměleckých situacích, v nichž je konfrontován s expresivními procesy vyžadujícími aktivní reflexi prožívání, interpretaci a významotvorbu. Umělecká praxe zde slouží jako prostředek k formování kognitivních, afektivních a sociálních struktur a k integraci zkušeností do dalšího profesního a osobnostního rozvoje.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Cílem studie je prozkoumat přínosy artefietických a muzikofietických činností pro rozvoj osobnostních a profesních kompetencí budoucích učitelů a nabídnout empiricky podložené podněty pro jejich implementaci v pedagogické praxi. Výzkumný soubor tvoří 46 studujících oboru Učitelství pro mateřské školy a speciální pedagogika, resp. Učitelství pro 1. stupeň základní školy a speciální pedagogika.

Výzkum využívá smíšený design kombinující kvantitativní a kvalitativní přístupy. Průběh fietických intervencí v rozsahu jednoho semestru vykazuje společné prvky založené na principu bezpečného prostředí, budování vztahu, důvěry a podpory sebezkušenosti a seberozvoje v bio-psycho-sociální rovině. Pre-test/post-test vychází ze standardizovaného nástroje WHO-5 a testování zaměřeného na osobnostní a profesní dimenze. Kvalitativní část zahrnuje pozorování, analýzu tvůrčích výstupů a závěrečnou reflexi, což spolu s komparací dat z pre-testu/post-testu umožňuje komplexně zachytit rozvoj sledovaných kompetencí.

4 VÝSLEDKY / OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY

Konferenční příspěvek představí východiska pilotní studie a operacionalizaci navrženého kompetenčního rámce v kontextu artefietických a muzikofietických přístupů. Dále bude prezentován výzkumný design včetně ukotvení ve smíšené metodologii a vymezen formát fietického setkávání. Empirická část příspěvku nabídne komparativní analýzu dat z pre-testového a post-testového měření a interpretaci vybraných kvalitativních zjištění.

Očekáváme, že realizace fietických intervencí povede ke zvýšení subjektivně vnímané míry wellbeingu studentů, a předpokládáme rozvoj klíčových osobnostních kompetencí v oblasti sebeuvědomění, kreativního sebevědomí, sebehodnoty a resilience, včetně lepšího zvládání zátěže, nejistoty a hodnotících situací.

V profesní rovině očekáváme posun v oblasti kreativní facilitace, reflektivních dovedností a didakticko-podpůrného vedení, zejména ve schopnosti vytvářet bezpečné prostředí, formulovat reflektivní otázky a citlivě reagovat na potřeby skupiny.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Téma wellbeingu a rozvoje profesních a osobnostních dovedností představuje v současnosti jednu z nejvýrazněji diskutovaných oblastí pregraduální přípravy studentů (nejen) pedagogických oborů. Autorky se domnívají, že filetický přístup ve vzdělávání nabízí významný potenciál pro jejich kultivaci. Přestože výzkum pracoval s relativně omezeným vzorkem a časovým rámcem, poskytuje vícevrstvý pohled na zkoumanou problematiku, zasazuje ji do psychologického kontextu a naznačuje možnosti širší implementace expresivních pedagogických přístupů do kurikula pedagogických fakult. Tyto výsledky zároveň reflektují soulad s aktuálně zavádným odborným kompetenčním rámcem absolventa a absolventky učitelství, což poukazuje na praktickou relevanci zvolených přístupů a jejich potenciál přispět k systematické podpoře osobnostního a profesního rozvoje studentů a studentek.

6 LITERATURA

- Barnett, K. S., & Vasiu, F. (2024). How the arts heal: A review of the neural mechanisms behind the therapeutic effects of creative arts on mental and physical health. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*. 18(1422361). doi: 10.3389/fnbeh.2024.1422361
- Friedlová, M., Počtová, L., Drlíčková, S., Kružíková, L., & Yue, L. (2020). *Muzikofiletické techniky v inkluzivní výuce*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Holzer, L., & Drlíčková, S. (2012). *Celostní muzikoterapie v institucionální výchově*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Slavík, J. (2001). *Umění zážitku, zážitek umění: Teorie a praxe artefiletiky*. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy.
- Šobáňová, P. (2024). Wellbeing ve vzdělávací politice a jeho souvislosti s výtvarnou výchovou: Přehled definic, strategií a možných přínosů pro duševní zdraví žáků. *Kultura, umění a výchova*. 12(1). <https://www.kuv.upol.cz/post/wellbeing-ve-vzd%C4%9Bl%C3%A1vac%C3%AD-politice-a-jeho-souvislosti-s-v%C3%BDtvarnou-v%C3%BDchovou-p%C5%99ehled-definic-strategie%C3%AD>.
- Zarobe, L., & Bungay, H. (2017). The role of arts activities in developing resilience and mental wellbeing in children and young people: A rapid review of the literature. *Perspectives in Public Health*, 137(6), 337–347.